

Cooperativa vinícola de Gandesa

Edifici modernista que va ser construït el 1919 per Cèsar Martinell.

Val a dir que el projecte inicial, era més ambiciós i que malauradament es va haver de retallar per a que l'obra no pugés tants diners. Més tard, es van poder acabar alguns detalls de l'obra seguint els plànols originals de Martinell. Va ser la sala de tast al 1980. El projecte incorpora 4 novetats tècniques (tan constructives com de producció vitivinícola): 1. La construcció de l'estructura de les naus basada en els arcs parabòlics de totxo, 2. La situació de les finestres per a la ventilació de les naus, 3. Les tines subterrànies cilíndriques i separades per càmares aïllants ventilades, 4. La composició i textura de les façanes.

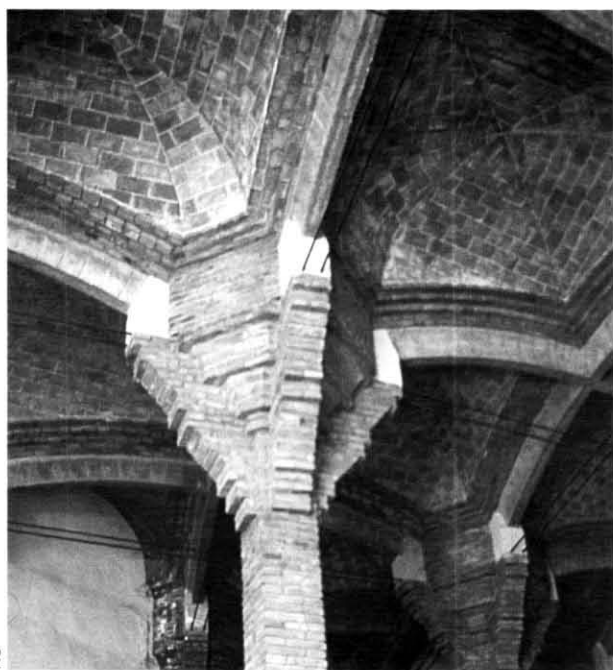
El cos principal de l'edificació consta de 3 naus rectangulars paral·leles de diferent alçada amb coberta de volta de totxo carregada sobre arcs de diafragma parabòlics. La coberta està a diferents nivells, deixant petites obertures d'il·luminació intercalades entre les voltes i també per tal de fer desaparèixer els gasos de la fer-

mentació del vi. La façana principal destaca per la seva composició ordenada en 3 nivells: un sòcol de pedra, el parament llis pintat de blanc on es troben les finestres amb arc de mig punt, dividida cada una per dos pilars de totxo i hi destaca un fris ceràmic i finalment el coronament de l'edifici que permet apreciar la formalització de la coberta. Tal i com explica el propi Martinell, va prescindir per primera vegada de la fusta en la coberta i va utilitzar el sistema de voltes i arcs equilibrats. Les voltes de la coberta es coneixen com de closca d'ou per facilitar dilatacions i construccions d'origen tèrmic. L'arquitectura de Martinell es caracteritza, pel que fa als cellers, per donar als edificis un gran sentit pràctic, calia posar el màxim de coses en l'espai més reduït, ja que l'amortització de l'obra era objectiu bàsic per als inversors, que eren els propis pagesos. Les solucions com col·locar els dipòsits d'aigua com a coronadors de l'edifici, clara evidència d'efecte pràctic amb decoració.

Els elements més definitoris de l'arquitectura dels cellers modernistes són el maó i la volta

Coopertativa vinicola de Gandesa

Coopertativa vinicola de Gandesa

catalana. Les antigues tines, emmarcades per les esveltes columnes integren la producció del vi dins la pròpia arquitectura. Avui en dia la tecnologia desaconsella l'ús d'aquestes tines i s'empren les més modernes per a poder assumir els processos de fermentació en fred i altres que fan del vi de Gandesa un dels millors.

La part superior de l'edifici és una mostra de com l'arquitectura modernista ens transporta a mons gairebé onírics, permetent-nos imaginar mil formes i descobrir a cada pas una perspectiva única i encara millor que l'anterior, tot i que semblava impossible. Les necessitats de la cooperativa moderna han fet necessàries noves ampliacions, a l'altra banda del carrer i el fet que la tecnologia implica unes necessitats d'espai molt més grans, reclama cada cop més lloc.

L'última ampliació de la cooperativa ha estat l'agrobotiga, adaptant la venda al detall a les noves necessitats higièniques de la nostra societat.

Declarat Bé d'Interès Nacional el 30 de juliol del 2002.

En aquella època la base de l'agricultura rural estava empobrida per les conseqüències de la fil·loxera i la diferència entre els terratinents i els pagesos era més ampla que abans. La unió dels pagesos en cooperatives va ser com un moviment natural per a poder fer front a la situació i així poder competir plegats davant un mercat que es modernitzava. Però aquestes unions naixien sense cap capital per a invertir

i les obres dels cellers eren cares, la qual cosa va significar tot un procés d'anar assumint el projecte, creure-hi i finalment decidir-se a empenyorar les pròpies terres per a poder fer realitat un somni que els havia de portar a tirar endavant sense problemes.

A Gandesa es va crear la societat cooperativa i els seus membres van aportar els diners necessaris per a fer l'obra, alguns, molt pocs, els tenien, altres, la majoria, van haver d'anar a buscar-los al banc amb l'aval de les seves terres.

L'obra de Martinell, arquitecte de renom deixeble de Gaudí, es reconeix a les nostres terres per la gran quantitat de cellers cooperatius que va dissenyar. El del Pinell de Brai i el de Gandesa a la Terra Alta, són dels més importants. Al Priorat i a la Conca de Barberà també compten amb obres seves. L'arquitectura de Martinell es caracteritza, pel que fa als cellers, per donar als edificis un gran sentit pràctic, calia posar el màxim de coses en l'espai més reduït, ja que l'amortització de l'obra era objectiu bàsic per als inversors, que eren els propis pagesos. En el cas de Gandesa es van tardar prop de 40 anys a tornar els diners, per això ha significat tant per a la gent d'aquí.

ALANYÀ I ROIG, J. (2003). *Etnografia de la Terra Alta*. Gandesa. Consell Comarcal de la Terra Alta.

PRADES TENA, J. (2002). *Gandesa*. Valls. De Cossetània.

ESTRUEL I ISERN, M. (1990). *Ruta per conèixer la Terra Alta*. Gandesa. Centre Excursionista de Gandesa.

VIDAL I FONT, J. (1989). *Reculls històrics de la ciutat de Gandesa*. Gandesa. Ajuntament de Gandesa.

Fitxes patrimoni arquitectònic.

LÓPEZ I DAUFÍ, A. (2002). *Guia d'arquitectura de la demarcació de l'Ebre*. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de l'Ebre. Tortosa.

ESPINÀS, J. M^a. (1989). *A peu per la Terra Alta*. Edicions la Campana. Barcelona.

OLIVÉ VERA, Mª Carmen, ALAY I RODRÍGUEZ, J.C. "Art, història i natura: la Terra Alta, un projecte de futur". A DDAA. (1994). *Actes de les primeres jornades d'estudi sobre la Terra Alta*. CENTRE D'ESTUDIS DE LA TERRA ALTA.

BOE núm. 247 del 15/10/02, pàg. 36291.